

Politik Bilim

Bilim ve teknolojide AB'yi yakalamak (4)

Aykut Göker

Bilim ve teknolojideki açığımızı kapatabilmenin dördüncü şartı, hazırlanacak bilim ve teknoloji politikasının, içerdiği önlemler ve öngördüğü uygulama araçları açısından **sistemik bir bütün** oluşturması ve bu bütünlüğün uygulamada da korunabilmesidir. Bu politika, bilindiği gibi, bilim ve teknoloji üretimini artırmayı ve ülkenin bu üretimde yetkinlik kazanmasını hedef alır. Ama bunu, sadece, bilim ve teknolojinin kendi içlerindeki bir hedef olarak görmez. **'Bilim ve teknoloji üretiminde yetkinleşmek', bunun, makro ölçekte, bir başka hedefe ulaşmayı mümkün kılacağı kabûlüne dayalı bir öngördür. Asıl hedef, ekonomik büyüme, yaşam kalitesini yükseltme ve toplumsal gelişmedir.** Onun için, bu politika açısından başarının kilit noktası, üretkenliği artırabilmek; bilgi-yoğun ekonomik faaliyetleri ekonominin itici gücü haline getirebilmek; ekonomik büyüme ve toplumsal gelişmeyi besleyen teknolojik inovasyon potansiyelini [bilim ve teknolojideki yeni bulgulardan hareketle, ekonomik ve/veya toplumsal fayda sağlayan yenilikler yaratma potansiyeli] artırıp tam anlamıyla harekete geçirebilmektir.

MESELE SADECE PARA BULABİLMEK Mİ?

İnovasyon potansiyeli, sadece, ARGE'ye finansman desteği sağlanarak artırılmaz. Bu potansiyelin artması, makroekonomi açısından istikrarlı bir ortamı ve başka politika alanlarında tamamlayıcı reform ve düzenlemeleri gerektirir. Yeni ürün, hizmet, yeni üretim sistem ve yöntemleri geliştirmeye dayalı rekabeti artıran ama aynı zamanda, ortak-sınaf araştırmaları kolaylaştıran **rekabet politikaları**; yenilikçi-yaratıcı genç nesiller yetiştirmeye yönelik **öğretim ve eğitim politikaları**; teknoloji tabanlı, yenilikçi, istihdam yaratıcı küçük ve orta ölçekli firmalara sermaye akışını kolaylaştıran **finansman politikaları** ve **malî politikalar**; enformasyonun yayılmasını kolaylaştıran **telekomünikasyon politikaları**; rant ekonomisine değil üretim ekonomisine yönelmeyi özendiren **istihdam, vergi ve yatırım politikaları** bilim ve teknoloji politikaları ile birlikte ele alınması gereken politiklardır.

Artık bilindiğini sanıyorum; “teknolojide kalıcı bir yetkinlik kazanılmasında, ithal teknoloji, hiçbir biçimde, sağlam bir bilim temelini ve yerli inovasyon kapasitesinin yerini tutmaz. Asıl önem verilmesi gereken nokta, yaparak ve araştırarak öğrenme yoluyla teknolojinin [bilginin] kendimize mâl edilmesidir.” **Yabancı yatırım, dış ticaret ve kamunun tedarik politikalarını** da, mutlaka, bilim ve teknoloji politikasının bu temel ilkesi gözetilerek yeniden düzenlemek gerekir.

“Önce bilimde yetkinleşmeli; bu nasıl olsa, teknoloji ve inovasyonda da yetkinleşmeyi getirir” ya da “Türkiye şartlarında işe sondan başlanmalı ve bilim ikinci plânda ele alınmalı” gibi, dünya pratiğinin yanlışlığını kanıtladığı anlayışlardan uzak durmak; bilim, teknoloji ve inovasyonda yetkinlik kazanmadaki **eşzamanlılığı** ve **sistemik bütünlüğü** de iyi kavramak gerekir. Bu açıdan, bilim, teknoloji ve inovasyon süreçlerinde yer alan bütün unsurlar arasında orkestrasyonun sağlanabilmesi; bunun için de uygun eşgüdüm mekanizmalarının ve işbirliği ağlarının kurulması şarttır.

DEVLETİN ROLÜNÜ İYİ KAVRAMAK...

ARGE ve inovasyon faaliyetleri için kaynak ayrılması; politikaları tasarlayan ve uygulayan kurumlar arasında eşgüdümün sağlanması; inovasyon ortamını iyileştirmeye yönelik kurumsal ve yasal düzenlemelerin yapılması; uygulamaların izlenerek hatâların zamanında düzeltilmesi ve benzeri işlevler açısından devletin oynayacağı rolü iyi kavramak, açığı kapatabilmenin beşinci şartıdır. Kabûl etmeliyiz ki, devlet, bilim ve teknoloji politikasının sistemik

özelliklerinin gereklerini yerine getirebilmenin en etkin aracıdır. Ama, bu politikanın uygulanması sürecinde rolü olacak bütün unsurların (üniversiteler ve araştırma kurumlarının, başta sanayi olmak üzere üretici kesimler ve toplumun farklı katmanlarının temsilcilerinin) politikanın belirlenmesi sürecine de katılmalarının ve uygulamayla görevli kamu kurumlarının özerk yapıda olmalarının getireceği dinamizm ve yaratıcı katkıların, başarı açısından taşıdığı önemi kavramak da, söz konusu son şartın tamamlayıcı parçasıdır.

Sözün kısası, bilim ve teknoloji politikasını tasarlamak ve tasarlanana uygulamak zor iştir; ama, bu işi öğrenmek ve başarmak zorundayız. İki hafta sonra, bilim ve teknolojideki açığımızı kapatabilmekte etkin olacak uygulama sistem ve araçlarından söz ederek konuyu noktalayacağım.

<http://www.inovasyon.org>

CBTD. 11 Aralık 2004